

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA
MAX'SUS TA'LIM VAZIRLIGI
A. QODIRIY NOMIDAGI JIZZAX DAVLAT
PEDAGOGIKA INSTITUTI**

**CHET TILLARINI O'RGATISHNING TURLICHA
YONDASHUVLARI: MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari 2021 yil 1-iyun

**Proceedings of the International Scientific-Practical
Conference
DIFFERENT APPROACHES TO FOREIGN LANGUAGE
TEACHING: PROBLEMS AND SOLUTIONS
2021 June 1**

Jizzax 2021

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAX'SUS TA'LIM VAZIRLIGI**

**ABDULLA QODIRIY NOMIDAGI
JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI**

**CHET TILLARINI O'RGATISHNING TURLICHA
YONDASHUVLARI: MUAMMO VA YECHIMLAR**

Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

2021 yil 1-iyun

**Proceedings of the International Scientific-Practical
Conference**

**DIFFERENT APPROACHES TO FOREIGN LANGUAGE
TEACHING: PROBLEMS AND SOLUTIONS**

2021 June 1

Jizzax 2021

Glasgow - Шотландиянинг энг катта ва энг гавжум шаҳри. Клайд дарёси бўйида жойлашган. “Яшил бўшлиқ” деган маънони англатади.

Highland - Шотландиянинг шимолий қисмидаги маҳаллий ҳукумат минтақаси. Одамлар Томонидан “Scottish Highlands”, яъни “Шотланд тоғлари” деб атайдиган ҳудуднинг катта қисmini қамраб олади. Тоғли ҳудуд ҳисобланади. “Тоғли жой” деган маънони англатади.

3. Ҳокимият ҳудудлари, яъни тантанали ҳудудлар. Бундай жойларда Қиролчи “лорд-лейтенантлар” ва “олий шериф” деб номланган зобитларни тайинлайди. Бундай вазифаларга тайинлаш маросимлари ўтказиладиган жойлар Шотландиядан ташқари Англия ва Велсда “Тантанали графликлар” деб аталади. Шотландияда эса “Лейтенантлик ҳудудлари” деб аталади. Шимолий Ирландияда эса “Графликлар” ёки “Графлик туманлари” деб юритилади.

Бъзи шундай ҳудудлар номларининг маъноларини кўриб чиқамиз:

Avon - “Елғиз уй”

Bristol - “Кўприк ёнидаги йнғилиш жойи”

Gwent - “Саудо жойи”

Norfolk - “Шимолий одамлар ҳудуди”

Suffolk - “Жанубий одамлар ҳудуди”

Tyrone - “Тирелнинг йўли”

Wiltown - “Турар жой”

Демак, Буюк Британия графликлари номлари серкхрра ва кизикарли маъноларга эга эканини билиб олдик. Бу ўз ўрнида муайян ҳудуд қандай бўлишидан қатъий назар, ўзининг келиб чиқиш тарихи, ўзига мос маъноларига эга. Бу эса яна бир бор жой номлари, яъни топонимлар қанчалик катта аҳамиятга эга эканинига ишора қилади.

Фойдаланилган адабиётлар ва веб сайтлар

1. Ganieva, G. (2020). DIFFERENT VIEWS ON THE IMPORTANCE OF TOPONYMS. *Журнал иностранных языков и лингвистики*, 1(2), 72-76;
2. Mills, A. D. (2003) *Dictionary of British Place - Names*, Oxford, 1991 (revised reprint 2011);
3. https://simple.wikipedia.org/wiki/List_of_counties_of_the_United_Kingdom

ADABIYOTSHUNOSLIKDA REALIZMNING SHAKLLANISHI VA TARAQQIYOTI

Ramazonova Zarina G'afurovna BuxDU, Nemis va fransuz tillari kafedراسи o'qituvchisi

Turli mamlakatlardagi ijtimoiy-tarixiy taraqqiyot hatto bir vaqtning o'zida har xil darajada bo'ladi chunki adabiyotning rivoji bir tekisda kechmaydi. Bir mamlakatdagi jamiyat kayfiyatini ham yakrang, deb bo'lmaydi. Biroq har qancha xilma-xillikka qaramay, har qanday jamiyatda muayyan tarixiy davrda umumiy bir kayfiyat ham mavjud bo'ladi, u masalan, adabiyotda yaxlit bir yo'nalishning vujudga kelishiga turki beradi. Chunonchi, XVII asrda Frantsiyada klassitsizm oqimi paydo bo'ldi. Undan keyingi davrlardagi dunyo adabiyotida yana romantizm, sentimentalizm, realizm, tanqidiy realizm, naturalizm, modernizm, postmodernizm kabi o'nlab yo'nalish-metodlar maydonga keldiki, bular hammasi jamiyatda

hukm surgan ana shu umumiy, yetakchi kayfiyatlar hosilasidir. Ayni damda bir mamlakat doirasida, masalan, modernizm ruhi urf bo'lgan bir pallada romantik asarlar yozadigan ijodkorlar ham uchraydi. Buning sababini, meningcha, ijodkorning o'sha umumiy kayfiyatdan alohida, turmush tarzidan, o'zi mansub bo'lgan muhit kayfiyatidan, uning psixologik belgilaridan, an'analarni davom ettirish va izlash to'g'riroq bo'ladi. [1,13b]

Demak, nega endi antik davrdan XVII asrgacha, ya'ni Fransiyada klassisizm paydo bo'lgungacha, boshqacha aytsek, Eskildan Shekspirgacha aniq shakllangan birorta metod bo'lmagan, undan keyingi asrlarda «izmol» soni ko'payib ketgan? Metodlar avvaliga bir necha o'n yillar, hatto ko'proq muddat faol «iste'mol» etilib, nihoyat, XX asrga kelganda ularning quvvati, masalan, ayniqsa, rangtasvir san'atida bir necha yillargagina arang yetmoqda. Buning sababi yana dunyo ijtimoiy-tarixiy jarayonining tezlashuvi, tez o'zgarib, hayot sur'atining shiddat bilan o'sib borayotganiga bog'lanadi. Qadimda yuz yilda o'tilgan yo'llarni endilikda insoniyat bir-ikki yillardagina bosib o'tayotganday. Demak, mana shunday gigant sur'atga hamqadam yurmoqchi bo'lgan Insonning kayfiyati ham, uning ijtimoiy-tarixiy ongi ham avvalgi asrlarga hech qiyoslanmas darajada shitob bilan turilib bormoqda. XX asrda jahon adabiyotida urf bo'lgan ko'plab ijodiy metodlarning qisqa muddatda yuzaga kelib va shunday tez barham topib ketishi aslida shundan. Faqat negadir bitta metod – realizm haqida bunday deyishga til bormaydi. Nazarimda, realizm boshqa barcha ijodiy metodlarning dunyoga kelishida asos bo'ladigan, ta'bir joiz bo'lsa, boshqa metodlarni xuddi turli xil daraxtlar kabi o'z bag'rida yetishtirayotgan, zamanga o'xshaydi.

Shunday qilib, Abdurouf Fitrat fikricha "Adabiyot – ijtimoiy-tarixiy hodisa. Adabiyot nafaqat adabiyotchilar uchun, balki jamiyatshunoslar, psixologlar, sotsiologlar, tarixchilar va umuman, insoniyatning buguni-yu ertasi uchun befarq qaramaydiganlar uchun ham muhim va zaruriy manbadir". [2,18-25b] Badiiy asarni to'laroq anglash va chuqurroq tahlil qilish uchun uni ilmiy tekshirishning uch bosqichi bosib o'tilishi zarur. Asarning tahlil kechimi a) boshlang'ich idrok darajasida asarni butunisicha anglash; b) keyin uni unsurlari bo'yicha sinchiklab tahlil (analiz) qilish; v) ilmiy tadqiqot natijalarini tizimli yo'sinda umumlashtirish, ya'ni sintezlash singari bosqichlardan iborat bo'ladi.

San'at asarlariga madaniy-tarixiy yondashuvning keng tarqalishi 19 asrning 70-yillariga kelib, falsafa va estetika fanlari hamda badiiy ijodda naturalistik oqimning dunyoga kelishiga sabab bo'ldi. Lotincha natura –tabiat so'zidan olingan naturalizm 19 asrning so'nggi choragida AQSh va Ovro'poda keng tarqalgan edi. Bu ilmiy-estetik yo'nalish hayotiy reallikni aynan ko'rsatish va insonning xarakterini u yashagan muhit va o'zining fiziologik tabiatidan ayirmagan holda ob'ektiv, aniq va betaraf tasvirlashni maqsad qilib qo'ygan edi. Naturalizm ijtimoiy muhit tushunchasini bevosita odamni o'rab turgan katta-kichik barcha maishiy va moddiy mavjudlik tarzida anglar, tasvirda inson tabiati hamda uning maishiy turmushidagi mayda-chuyda tafsilotlarni ham birday ko'rsatish kerak deb hisoblardi. Ayni vaqtda bu oqim tarafdorlari badiiy tasvirda ijtimoiy-tarixiy omillar muhim o'rin tutishini ham tan olar edilar. Naturalizm oqimini I. Ten qarashlari ta'sirida asosan Fransiyada shakillandi. "Tabiatshunoslar, ya'ni naturalistlar tabiatni ilmiy izohlash uchun uni sinchiklab, bironta mayda narsani ham nazardan qochimay, to'liq va batafsil o'rganganliklari kabi estetikadagi naturalizm tarafdorlari ham o'z oldilariga jamiyat va undagi har bir odamni shunday batafsil tadqiq etishni maqsad qilib qo'yardilar". [3,980b] O'n to'qqizinchi asrning yetmishinchi yillari o'rtalarida naturalizmining nazariy asoslarini ishlab chiqqan taniqli adib Emil Zolya o'z atrofiga Gi de Mopassan, J. K. Gyuismans, A. Sear, L. Ennik, P. Aleksis, E. Gonkur, A. Dode kabi mashhur san'atkorlarni birlashtirib, adabiy ijodda naturalistik maktabni shakllantirdi. Naturalistlar ilmiy bilish jarayoni

bilan badiiy tasvir kechimini deyarli bir xil hodisalar deb bilishardi. Ular badiiy asarlarga ijodiy-estetik hodisadan ko'ra, "insonga tegishli xususiyatlar aks etgan hujjatlar" sifatida qarashib, ularda bilish faoliyati bosqichlarining qanchalik to'liq tasvirlanishini adabiy yaratilarning qimmatini belgilaydigan asosiy mezon hisobladilar.

Agar oldingi modern qarashlar eskicha yondashuvlarga nisbatan o'zining yangiroq va ilg'orroqligini ta'kidlagan bo'lsalar, keyingi modernizm o'zidan boshqa barcha qarash va yondashuvlarni inkor etdi. Buning ustiga, insoniyat XIX asrning oxirlariga qadar ham tafakkur va taraqqiyotga odamzotga faqat yaxshilik keltiruvchi ezgu hodisa sifatida qarab keldi, ko'p jihatdan o'zi shunday edi ham. Aynan XIX asr adog'i, ayniqsa, birinchi jahon urushidan keyin ma'naviyat bilan baqamti bo'lmagan tafakkur va taraqqiyot bashariyat uchun nafaqat ezgulik, balki ulkan bir ofat bo'lishi ham mumkinligi ayonlashdi. Aynan shundan keyin va shu sabab falsafa hamda ijtimoiyotda modernistik qarashlar bo'y ko'rsatdi. Modernizm ezgulikka umidsizlikning natijasi o'laroq dunyoga keldi. Shu bois unda ishonchsizlik va inkor ruhi yetakchilik qilardi. Falsafadagi modernistik qarashlar ko'p o'tmay, san'at va adabiyotda namoyon bo'la boshladi. Shu tariqa san'at tarixi va taraqqiyotida chuqur iz qoldirgan o'ziga xos bosqich yuzaga keldi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdurauf Fitrat. Tanlangan asarlar. IV jild. –T.: "Ma'naviyat", 2006. 13- bet.
2. Abdurauf Fitrat. Tanlangan asarlar. IV jild. –T.: "Ma'naviyat", 2006. 13- bet.
3. Asadov Mahmadiyor. Haqiqat izlab | Sahifa.uz. 4 dek. 2017
4. Vinogradov A. K. Tri sveta vremeni [1931] Proza, Vinogradov A. K. Stendal's i yego vremya [1938] Proza, Biograficheskaya proza (Jizn's zamechatel'snix lyudey. Seriya biografii, Vyp. 13 (303).
5. Adizova O. —World literature and biographical methodl. ISJ Theoretical & Applied science. Year: 2018. Issue: 10. volume: 66. Section29. Literature. Folklore. Translation. P.327-330.

THE ROLE OF THE MAIN OBJECTS OF STUDY IN LINGUOCULTUROLOGY IN THE TRANSLATION AND NAMING OF LITERARY WORKS.

Sultonova Nigora Abdug'aniyevna UzSWLU teacher

After gaining independence, our country has had the opportunity to reform and develop all spheres of society, to implement new ideas in a new mood and establish friendly relations with all countries of the world, and other peoples. Our cooperation with other people, nations in the political, cultural, social and economic sphere has been strengthened. As a result, the need for translation and interpreter has increased. Let's talk a little bit about the concept of translation and the responsibility of the translator.

Translation is the process of re-expressing an idea expressed in a particular language by means of other languages, and in this process the translator understands the original, that is, the opinion of the author of the translated work, skillfully rewrites the experience, moral, cultural and spiritual social significance is required. Translation means not only translating information from one language to another using linguistic factors, but also reflecting the culture, national characteristics, and worldviews of that people based on the relationship between language and culture.

<i>S. T. XUDOYOROVA</i> , - Ingliz va o'zbek tillarida toponim komponentli frazeologik va paremiologik birliklarning kelib chiqish manbalari	414
<i>SH. XASANOVA</i> , - Rus tilshunosligida frazeologizmlarning tadqiqi	416
<i>M. TURSUNBOYIEVA</i> , - A study of the concept of "hayo-ibo" in translation from Uzbek to English	420
<i>F.R. TURG'UNOVA, U. FAYZULLAYEVA</i> , - Gazeta va jurnalistik uslubning xususiyatlari	421
<i>X.SOLIEVA</i> , - Muallif bayonida kinoya(istehzo) mazmunining namoyon bo'lishi	424
<i>H. АБРАИМОВА, H. САМАНДАРОВА</i> , - Цицерон таълимоти ва унинг таржимага бўлган муносабати	426
<i>III.A. РУСТАМОВА</i> , - Асрлар давомида таржима назариясининг алоҳида фан сифатида шаклланиши	429
<i>M. G' NAVRO'ZOVA</i> , - Tibbiy birliklar asosida shakllangan toponimlar	432
<i>L. B. IKROMOVA</i> , - Maqol va matallarning milliy-madaniy jihatlari	435
<i>I.M. ATABOYEV</i> , - Gazeta sarlavhalarini tarjima qilish xususiyatlari	438
<i>T.A. ASLIDDINOV</i> , - The role of phraseological units in our speech.....	441
<i>S.A. АНОРБОЕВА</i> , - Испан тили мисолида таржимага ўқитишни ташкил этишининг ташкилий-методик таъминоти	445
<i>G. ALIBEKOVA</i> , - Litotes in English and [Uzbek languages	449
<i>G. ALIBEKOVA</i> , - Comparative-typological and translational study of litota in English and Uzbek languages	451
<i>З.МАМАЗИЯЕВ, III. БЕРДИЕВ, Ф. ХОЛМУРОДОВА</i> , - Ҳозирги инглиз ва ўзбек тилшunosligida ёрдамчи сўз туркумларини ўрганиш масалалари	453
<i>H.И.ГАФУРОВА</i> , -Замонавий тилшunoslikда термин тушунчаси ва кўп компонентлик терминларнинг таҳлили	454
<i>Г.З.ГАНИЕВА</i> , - Инглиз тили топонимлари бузук британия графикалари мисолида	456
<i>Z.G' RAMAZONOVA</i> , - Adabiyotshunoslikda realizmning shakllanishi va taraqqiyoti.....	458
<i>N.A. SULTONOVA</i> , - The role of the main objects of study in linguoculturology in the translation and naming of literary works.....	460
<i>Д.С. РАЗИКОВА</i> , - Лингвистическая сущность стилистического Приёма – литоты	462
<i>H. Қ. РЎЗНЕВ</i> , - Ўзбек афсона ва ривоятларининг хориқлик олимлар томонидан ёзиб олиниши ҳамда ўрганилиши тарихидан	464
<i>N. NAZIROVA</i> , - The history of quilting art among countries of Europe and Asia	466
<i>M. X. PARDAEV</i> , - "Tomber" fe'li bilan yasalgan maqol va idiomalarning gaplardagi ishtiroki	469
<i>Z.A. ALIBEKOVA</i> , - Borrowings spelling reforms of English	471
<i>ДА.РАХМАТУЛЛАЕВА</i> , - Инглиз тили неологизмларининг семантик таснифи	474
<i>M.G' RABIYEVA</i> , - The ways of formation of euphemistic units	476
<i>A. SAITKASIMOV, J.ISAKHONOV, F.ISAKHANOVA</i> - The role of innovation in social development	479
<i>X. Ж. САЙФУЛЛАЕВ</i> , - Фраzeологик birlikлар лингвокультура сифатида	482